

Preventie op lokaal niveau: eerder signaleren van problemen en vroegtijdig ingrijpen door inzet van Jeugdwelzijn

In 2010 doet het kabinet voorstellen met betrekking tot veranderingen in het jeugdstelsel. Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening wil en kan bijdragen aan de aanpak van knelpunten die steeds weer naar voren komen in de discussie over wenselijke veranderingen in het jeugdbeleid. Er is een breed maatschappelijk draagvlak voor de inzet op preventie op lokaal niveau. Kinderen en jongeren moeten alle kansen krijgen en ouders moeten waar nodig ondersteund worden bij de opvoeding. Essentieel daarbij is het *eerder signaleren* van problemen, zodat vroegtijdig kan worden ingegrepen.

Bereik van CJG's

Om de preventie vorm te geven, heeft het kabinet de Centra voor Jeugd en Gezin geïnitieerd. Zij gaan laagdrempelig hulp en ondersteuning bieden aan de jeugd en hun ouders. Een goed initiatief, maar bepalend voor het succes zal zijn of de CJG's nu juist die groepen zullen bereiken die het CJG het hardst nodig hebben. Met name die gezinnen met potentiële structurele opvoedingsproblemen en de zogenaamde 'lastige jongeren' komen niet makkelijk vanzelf naar het CJG. De schaarse contactmomenten van consultatiebureaus en schoolartsen zijn onvoldoende om vroegtijdig problemen te onderkennen. In en naast de school kunnen het welzijnswerk en het (school)maatschappelijk werk een cruciale rol vervullen.

Preventief beleid wordt effectief door het welzijnswerk erbij te betrekken. Dat voorkomt dat kinderen onnodig in duurdere jeugdzorg terecht komen.

De rol van Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

De welzijnswerkers, jongerenwerkers en buurt- en schoolmaatschappelijk werkers kennen de risicokinderen, de jongeren en hun ouders door de contacten bij activiteiten in de buurt en de regelmatige ontmoetingen op straat, thuis of op school. Zij werken vanuit een brede integrale probleemoplossende aanpak. De eigen kracht van burgers staat daarbij centraal evenals het stimuleren van de civil society, waarbij de eigen omgeving en vrijwilligers een handje helpen als het nodig is.

Staatssecretaris Bussemaker werkt samen met de VNG en MOgroep W&MD aan *Welzijn Nieuwe Stijl*, waarbij deze outreachende en ondersteunende rol van het welzijnswerk wordt versterkt. De branche wil en kan ook een krachtige rol vervullen in preventie en vroegsignalering van jeugd- en gezinsproblemen, mits beleidsmakers hiervoor voldoende ruimte en middelen geven.

Preventie en signaleren zal lokaal vormgegeven moeten worden. In korte krachtige praktische directe lijnen tussen goed toegeruste professionals, waarbij medicalisering en een extra indicatielagen vermeden moeten worden.

MOgroep W&MD pleit voor bestuurlijke afspraken over de verbinding van Wmo- en jeugdbeleid en het stimuleren van een integrale buurtgerichte aanpak van het preventieve jeugdbeleid, waarbij de mogelijkheden van welzijn en maatschappelijke dienstverlening benut en versterkt worden.

De eerste en de tweede lijn

Voor een goede werking van het jeugdstelsel is een helder onderscheid tussen preventie en zorg essentieel. Jeugdzorg is er voor de jeugd met grote problemen. Preventie is er voor *alle* jeugd en hun ouders. Vanzelfsprekend lopen er lijnen tussen preventie en zorg. Lijnen van doorverwijzen en terugverwijzen. Maar preventie en zorg verschillen fundamenteel van elkaar. Een helder onderscheid tussen eerste en tweede lijn, in zowel verantwoordelijkheden, financiering en uitvoering, garandeert duidelijkheid over wie waarvoor verantwoordelijk is en voorkomt dat naar elkaar gewezen wordt als afgesproken doelen niet gehaald zijn.

Preventie in de eerste lijn is preventief, generalistisch, met licht ambulante hulp dichtbij de leefwereld van kinderen en ouders. Welzijn en maatschappelijke dienstverlening weet daarbij risicokinderen en ouders te bereiken. Jeugdzorg in de tweede lijn is curatief en specialistisch, met een zorgplan. Een soepele overgang tussen eerste en tweede lijn via opschaling en (andersom) nazorg, is nodig om kinderen en ouders echt goed te helpen. De bureaucratische en tijdrovende indicatiestelling door Bureaus Jeugdzorg kan worden vervangen door professionele verwijzing van de eerste lijn (al dan niet via CJG's) naar de tweede lijn.

MOgroep W&MD pleit voor een helder onderscheid tussen eerste en tweede lijn en voor een soepele overgang met professionele doorverwijzing in plaats van indicatiestelling.

Drang en dwang

Er rust nog een taboe op het uitoefenen van drang en dwang bij 'falen in opvoeding', hulp vragen, 'je bemoeien met een ander'. Om optimaal effect te sorteren met preventie is het nodig om tot beleidsmatige afspraken te komen over toepassing van drang en dwang, zoals verplichte vroeg- en voorschoolse educatie, verplichte opvoedhulp, vroegtijdige gezinsinterventie. Professionals hebben deze rugdekking nodig van bestuurders om daar waar nodig efficiënt in te kunnen grijpen en te handelen.

MOgroep W&MD pleit voor bestuurlijke richtlijnen over drang en dwang bij opvoedingsondersteuning.